

Maite Carranza: «Ara als autors se'ns exigeix escriure bé i ser famosos»

L'escriptora diu que «si no ens tracten dignament, no podem deixar espai als que arriben»

Arribo a casa de la Maite Carranza amb la il·lusió d'una nena en edat escolar. Ja m'ha fet «Passa, passa» i ja estic pujant les escales exteriors que precedeixen la porta, mentre em dic que avui entrevisto una mestra però alhora grimpo a un somni en què ella i jo xerrem com a col·legues d'ofici. Sé que vinc a aprendre. L'excusa és la publicació de *L'alè del drac* (<https://www.lagaleraeditorial.com/ca/lale-del-drac-978-84-246-6469-5>) (La Galera), Premi Joaquim Ruyra 2018, però la vull espremer.

Em rep a un sala que dona a un patí enjardinat i es queixa del soroll de les obres que no li permeten escriure tranquil·la ni parlar amb mi a l'aire lliure. Cafè, aigua freda, sofà i ens hi posem. És la primera vegada que faig d'entrevistadora en comptes de ser l'entrevistada, la primera vegada que enregistro en un mòbil més de deu minuts seguits, la primera vegada que em toca fer d'esponja per després compartir el que hagi sabut integrar. Estic nerviosa i l'hi confesso, per poder estar-ho una mica menys. Trec un full amb un seguit de preguntes ordenades, però abans de començar a enregistrar ja estem traient-li punta al nostre ofici, així que començo pel final i tiro milles.

Foto: Júlia Prats

Viure d'escriure vol dir estar sempre venent-se?

Aquesta obligatorietat dels autors a vendre's ells mateixos com a marca o segell és recent, de deu anys cap aquí, arran de la invasió de les xarxes socials. Aquesta promoció que abans anava associada a les editorials i a la qualitat literària s'ha dissociat. La qualitat literària i la fama són dues coses diferents; en canvi, van començar a donar premis literaris a persones famoses: gent que surt per la tele, comentaristes, futbolistes... Tot això acompanyat de la conversió del dia de Sant Jordi en un espectacle grotesc. Els autors estem pagant un experiment nou, ni confirmat ni contrastat, en què se'ns exigeix no només escriure bé sinó també ser famosos i fer-nos nosaltres mateixos l'autopromoció; una sobrecàrrega que personalment em supera.

Hem de lluitar per la literatura i per la nostra professionalització. Les editorials no tenen com a prioritat que els autors tinguem temps lliure per crear. S'ha imposat l'excés de publicacions, els tiratges molt curts, les obres efímeres... S'ha creat un mercat caòtic, a una velocitat marejant i perillosa, una roda que se'ns menja i perjudica autors, llibreters, mestres, lectors i també editors. S'ha de lluitar per tot i en tot moment.

Necessitem els premis?

No caldrien, però hi ha una equivocació molt gran respecte a què són. Jo amb vint-i-pocs anys, en preguntar-me "Com puc posar-me en contacte amb una editorial?", em vaig presentar a premis i en vaig guanyar tres en poc temps. A partir d'aquí vaig trobar les portes obertes i vaig poder seguir treballant. El que passa és que en aquests darrers deu anys la bestreta que es dona per un llibre ha baixat molt i ja no et surt a compte el temps que hi has dedicat; i els autors no hem participat d'aquesta decisió, som fora del sistema, no tenim drets ni sindicats ni triennis, estem desprotegits. Les condicions són precàries i empitjoren. I vull creure que les editorials volen tractar bé els autors però que no els surten els números.

Per què els autors consagrats ens presentem a premis? Perquè no ens donen cap altra opció. Hem de jugar a la mateixa lliga que els que comencen, perquè si no ens tracten dignament, no podem deixar espai als que arriben.

A qui podem protestar? A les administracions públiques. Si creuen en la cultura i la defensen, si creuen que és un dret per a tothom, que ens retornin tot allò que el mercat, que és cruel i no té cor ni discerniment, no ens sap retornar. No volem almoïna, volem dignitat. I també volem que la literatura infantil i juvenil catalana, com la d'adults, estigui ben exposada a les llibreries: som els tomàquets d'aquí, els més frescos, els que fem més bona olor.

Parlem de *L'alè del drac*. Què és aquest alè?

Et faig la prèvia?

I tant. Volia preguntar-te tot seguit per quina va ser la primera guspira.

No és que tingués un interès sobtat per Gaudí, sinó que, com a guionista de televisió, vaig rebre l'encàrrec d'escriure una sèrie juvenil de misteri en què ell fos l'ítem principal, en què la màgia i la simbologia de la seva obra fossin el centre. Vaig investigar sobre ell, visitar tots els seus edificis, impregnar-me del personatge. En va sortir una sèrie molt bonica però es va oblidar, cosa que passa molt en cinema, i vaig pensar que podria treure-li partit literàriament.

El que més m'havia sorprès era la seva infantesa i joventut. Vaig decidir, a partir d'una realitat coneguda -revolució, amistat...-, confegir una joventut possible. "D'on surt tota la seva bogeria creativa?", em vaig preguntar. Com podem relacionar un sant, un místic, amb aquella capacitat

d'imaginar una casa com la Batlló? Volia buscar d'on venia tot allò, i vaig suposar que havia d'estar arrelat en una joventut que desconexem, una època que ha estat volgudament esborrada, obviada, ignorada. En ser beatificat i biografat sobretot des de la mentalitat religiosa, tot allò que sonés a revolucionari i anticlerical va quedar apartat de la imatge que en tenim.

Pel que fa a la política, jo coneixia el seu idealisme de joventut, però allà s'acabava tot. D'aquí que el clímax de la novel·la sigui la revolució i la visió de la sang com a ritual d'iniciació, com allò que el porta de creure en la humanitat al sentiment de traïció. I aquesta podria ser l'explicació del fet que després fos tan apolític.

Tots ens pensem que Gaudí és una mica nostre i en tenim una imatge pròpia, ja formada. En aquesta reconstrucció, en què afegeixes invenció, et poses alguna mena de límits?

Sí. Tot allò que volia atribuir-li al personatge com a boig que creu en forces sobrenaturals ho vaig atribuir a un personatge femení, la Coia, per qui faig veure que ell estava fascinat. Es tracta de posar el personatge no com a protagonista sinó com a partícip de determinades actituds.

Les biografies sobre ell no tracten el vessant amorós, i vaig pensar que aquesta mancança podria explicar-se per un trauma de joventut. Com és que una persona capaç de crear tanta bellesa mai no s'enamora? Que la bellesa màxima és l'amor! Fem-lo complet, humanitzem-lo, i que sigui l'amor qui li ha donat la força per crear. Per què no?

Aquesta manera d'escriure et ve del fet de ser també guionista?

No es pot dissociar. Quan aprens a pensar com a guionista et tornes rigorosa en la construcció de personatges, guanyes una capacitat analítica respecte a les estructures, et fixes més en les relacions de causa-efecte. Tot ha d'estar molt ben travat i, sí, això m'ha ajudat a construir les novel·les des d'aquí, més estructurades dramàticament que d'altres més poètiques o filosòfiques, que també són interessants. Això els dona nervi i força. Sí que hi ha una part intuïtiva i inconscient, però disposar d'eines dramàtiques ens ajuda molt.

Els joves actuals estan tan acostumats a rebre la narrativa des de la pantalla que reclamen aquesta mena d'històries?

Reclamen històries ben narrades i són exigents en aquest sentit. Però que siguin incapaços de llegir altres gèneres em preocupa. La literatura és molt més rica que l'audiovisual. Tenen certa mancança de concentració en la paraula. Escola, família i societat hem de treballar per la seva capacitat de comprendre textos de tota mena.

Això ens retorna a la meua pregunta inicial, sobre la definició que fas de l'alè del drac, un paràgraf amb un llenguatge molt poètic que requereix una lectura profunda. "El drac vetlla pels vius i el seu alè és la vida", etc. Què és l'alè del drac i quin missatge ens porta?

Buscant en la simbologia gaudiniana veiem el constant homenatge a la grandiositat de la natura. El modernisme ho recull i Gaudí ho torna excessiu. Aquesta natura sorprenent, generadora de vida i de bellesa, és una idea ancestral que apareix en molts mites i creences. El drac, considerat benèfic en la cultura japonesa i alhora molt proper al llegendari català, aporta escalfor, moviment, batec... i representa aquesta força interna amb què la Terra crea vida. El mateix Antoni Gaudí creia en preceptes que relacionaven la salut amb la relació amb la natura, una idea de comunió espiritual que ens fa part de la Terra i que el feia, entre altres coses, caminar descalç. Els seus edificis procuraven conviure amb l'entorn en harmonia, com a projecció humana però des de la força que la Terra els dona.

Quan escrius per a joves no et limites a fer-los viure en la seva actualitat. Ho trobo agosarat.

Ho és, ho és.

Com t'ho fas per portar-los al passat i que no deixin de sentir-se part de la història?

Sempre penso que, si em limités a escriure el que els meus lectors esperen, la meua capacitat creativa seria molt restringida. Intento obviar-ho i creure que si hi poso passió, aconseguiré que continuïn llegint. Intento buscar elements en els personatges que els acostin a les emocions dels joves lectors. Per exemple: aquest senyor que va construir tot això va ser un jove insegur com jo? Gaudí no deixa de ser un friqui que s'ajunta amb altres friquis per fer fricades. És un risc, però provo de fer-ho passable. Com en la ciència-ficció, hem de poder fer atractiu qualsevol món.

I, per no incórrer en anacronismes, el meu recurs és recórrer a personatges que s'identifiquin fàcilment amb l'actualitat. Així, la Coia és rebel, curiosa i agosarada, tot i que en aquella època és carn de canó; resulta un personatge marcat pel fatalisme, una noia víctima de la pròpia gosadia de pensar com una persona d'ara. Aleshores els joves actuals pateixen per ella, es pregunten per què una noia que veuen tan propera no encaixa en el seu propi món, per què no li surt bé allò que es proposa.

I el que mana és el factor narratiu.

Sí. Cal explicar una història i censurar el nostre vessant periodístic. Narrem, i si entremig donem alguna dada o deixem caure alguna idea, doncs d'acord.

Llegim alcoholisme, abús sexual, assassinat, bolets al·lucinògens, explotació infantil... També arrisques en termes morals. No et fa por que se't digui que això és massa per als joves?

No. Quan treballo de mercenària accepto certes condicions, certa censura, però quan creo una obra literària intento dir el que tinc ganas de dir. La pressió que església, famílies o mestres poden exercir sobre la literatura prescrita per joves s'ha de matisar. Per exemple: si no escrivim sobre sexe explícit per a joves de setze anys, només tindran el referent del porno. Jo ho provo; el no ja el tinc. I una bona manera de provar són els premis, perquè treu a l'editor la pressió de la tria.

Alguna cosa més que et vingui de gust dir-me?

Em fa gràcia explicar-te que de petita per mi Reus era només l'excursió anual que fèiem amb l'escola. I allà a tots els penjadors de les nenes hi deia Coia, i rèiem i dèiem que quin nom! I després com a professora d'institut vaig tenir una alumna de Reus que es deia Coia i que estava bastant boja. A banda, tenia un tiet a Reus, tancat a un manicomi, i jo l'imaginava com un lloc molt pitjor que el que més tard vaig saber que era: un edifici modernista, higienista, de Domènech i Muntaner. Però efectivament, a Reus, abans hi havia hagut una casa terrorífica on els malalts morien en poc temps. I aquest sí que és el lloc que surt a la novel·la. Per tant, per mi: Gaudí, boig, Reus, Coia... tot barrejat, bum!, una bomba! De vegades la creació funciona per intuïció i per associacions que una mateixa es fa.

I el més maco és que això només et pot passar a tu, dins el teu cap, donats els teus records.

Sí, és màgic. (Riu.) També vam anar-hi amb l'home mentre ho escrivia, vam explorar en bicicleta, vam descobrir, vam entrar en contacte amb avis... I vaig fer la presentació de la novel·la a Reus. Va ser una experiència molt bonica, perquè el llibre pertany a Reus. Vaig ser feliç.